Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
ATHANASIOS RANTOS IŠVADA,
pateikta 2023 m. lapkričio 30 d.[1]

Byla C-540/22

SN ir kt.
prieš
Staatssecretaris van Justitie Veiligheid

(*Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Middelburg* (Hagos apylinkės teismas, posėdžiaujantis Midelburge, Nyderlandai) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvė teikti paslaugas – SESV 56 ir 57 straipsniai – Darbuotojų komandiravimas – Ukrainos piliečiai, Slovakijoje įsteigtos įmonės komandiruojami atlikti darbų Nyderlanduose – 90 dienų per 180 dienų laikotarpį viršijanti trukmė – Komandiruojamų darbuotojų pareiga turėti leidimą gyventi Nyderlanduose – Leidimo gyventi galiojimo trukmės ribojimas – Už prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje mokamos rinkliavos dydis – Laisvės teikti paslaugas ribojimas – Privalomieji bendrojo intereso pagrindai – Proporcingumas“

I. Įvadas

1. Vienas Slovakijos paslaugų teikėjas komandiravo darbuotojus ukrainiečius vykdyti veiklos Nyderlanduose. Šios veiklos trukmė buvo pratęsta tiek, kad viršijo 90 dienų per 180 dienų laikotarpį. Nyderlandų teisės aktuose numatyta, kad tokiu atveju trečiųjų šalių piliečiai privalo turėti leidimą gyventi šalyje, ir nustatytos su šio leidimo galiojimo laikotarpio trukme ir jo gavimo išlaidomis susijusios sąlygos.

2. Ar tokie teisės aktai atitinka SESV 56 ir 57 straipsnius? Tokia yra *Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Middelburg* (Hagos apylinkės teismas, posėdžiaujantis Midelburge, Nyderlandai) pateikto klausimo esmė.

3. Remdamasis šiais klausimais Teisingumo Teismas patikslins savo jurisprudenciją dėl į Europos Sąjungą komandiruojamiems trečiųjų šalių piliečiams taikomos tvarkos. Nors reikalavimas turėti leidimą gyventi šalyje neabejotinai yra laisvės teikti paslaugas apribojimas, reikės išnagrinėti, kiek šis apribojimas gali būti pateisinamas *privalomuoju bendrojo* intereso pagrindu ir proporcingas.

[1] Originalo kalba: prancūzų.

II. Teisinis pagrindas

4. 1994 m. gruodžio 21 d. *Wet arbeid vreemdelingen* (Įstatymas dėl užsieniečių darbo)[2] 2 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Darbdaviui draudžiama pavesti trečiosios šalies piliečiui atlikti darbą Nyderlanduose neturint darbo leidimo arba šiam užsieniečiui neturint vienkartinio leidimo dirbti pas šį darbdavį.“

5. Klostantis faktinėms aplinkybėms pagrindinėje byloje galiojusios redakcijos *Besluit uitvoering Wet arbeid vreemdelingen* (Įstatymo dėl užsieniečių darbo įgyvendinimo nutarimas) 1 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Įstatymo dėl užsieniečių darbo 2 straipsnio 1 dalyje nurodytas draudimas netaikomas užsieniečiui, kuris, teikdamas tarpvalstybines paslaugas, Nyderlanduose laikinai atlieka darbą dirbdamas pas darbdavį, įsisteigusį už Nyderlandų ribų, kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, kitoje Europos ekonominės erdvės susitarimo valstybėje narėje arba Šveicarijoje, su sąlyga, kad:

a) užsienietis atitinka visas sąlygas, susijusias su gyvenamąja vieta, darbo leidimu ir socialiniu draudimu, kad galėtų dirbti darbdavio samdomu darbuotoju šalyje, kurioje darbdavys yra įsisteigęs;

b) užsienietis atlieka darbą, panašų į tą, kuriam jis turi kvalifikaciją šalyje, kurioje įsisteigęs darbdavys;

c) užsienietis tik pavaduoja kitą panašų darbą atlikusį užsienietį, jei neviršijama bendra sutarta paslaugų teikimo trukmė, ir

d) darbdavys faktiškai vykdo didelę veiklos dalį, kaip apibrėžta *Wet arbeidsvoorwaarden gedetacheerde werknemers in de Europese Unie* (Įstatymas dėl Europos Sąjungoje komandiruojamų darbuotojų darbo sąlygų) 6 straipsnio 3 dalies a punkte[3]“.

6. 2000 m. lapkričio 23 d. *Wet tot algehele herziening van de Vreemdelingenwet* (Įstatymas dėl bendros Užsieniečių įstatymo reformos; toliau – 2000 m. Užsieniečių įstatymas)[4] 14 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Mūsų ministro kompetencijai priklauso:

a) patenkinti prašymą išduoti terminuotą leidimą gyventi šalyje, jį atmesti arba jo nesvarstyti.

<…>

3. Terminuotam leidimui gyventi šalyje išduoti taikomi apribojimai, susiję su tikslu, kuriuo leidžiama gyventi šalyje. Gali būti numatytos ir kitos leidimo išdavimo sąlygos. <…>“

2 *Stb.*, 1994, Nr. 959.

3 *Stb.*, 2016, Nr. 219.

4 *Stb.*, 2000, Nr. 495.

7. 2000 m. lapkričio 23 d. *Besluit tot uitvoering van de Vreemdelingenwet 2000 (Vreemdelingenbesluit 2000*; 2000 m. Nutarimas dėl užsieniečių[5] 3.31a straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

„Įprastas terminuotas leidimas gyventi šalyje gali būti išduodamas taikant apribojimą, susijusį su veikla, vykdoma teikiant tarpvalstybines paslaugas, kaip nurodyta 2022 m. Įstatymo dėl užsieniečių darbo įgyvendinimo nutarimo 4.6 straipsnyje, jei buvo įteiktas [*Besluit arbeidsvoorwaarden gedetacheerde werknemers in de Europese Unie* (Nutarimas dėl Europos Sąjungoje komandiruojamų darbuotojų darbo sąlygų)] 8 straipsnyje nurodytas pranešimas, kuriame pateikiama šiame straipsnyje ir [Nutarimo dėl Europos Sąjungoje komandiruojamų darbuotojų darbo sąlygų] 11 straipsnio 3 dalyje nurodyta informacija.“

8. 2000 m. Nutarimo dėl užsieniečių 3.4 straipsnio 1 dalies i punkte nurodyta:

„[2000 m. Užsieniečių įstatymo] 14 straipsnio 3 dalyje nurodyti apribojimai yra susiję su:

<…>

i) paslaugų teikimu tarpvalstybiniu mastu.“

9. Įstatymo dėl Europos Sąjungoje komandiruojamų darbuotojų darbo sąlygų 8 straipsnio 1–3 dalyse nustatyta:

„1. Paslaugų teikėjas, komandiruojantis darbuotoją į Nyderlandus, prieš pradėdamas veiklą privalo raštu arba elektroninėmis priemonėmis apie tai pranešti Mūsų ministrui. Paslaugų teikėjo pranešime nurodoma:

a) jo tapatybė;

b) paslaugų gavėjo ir komandiruojamo darbuotojo tapatybė;

c) 7 straipsnyje nurodytas kontaktinis asmuo;

d) už darbo užmokesčio mokėjimą atsakingo fizinio ar juridinio asmens tapatybė;

e) veiklos pobūdis ir numatoma trukmė;

f) darbo vietos adresas ir

g) įmokos į taikomas socialinės apsaugos sistemas.

2. Jei paslaugų teikėjas, komandiruojantis darbuotoją į Nyderlandus, prieš pradėdamas veiklą pateikia paslaugų gavėjui 1 dalyje nurodyto pranešimo rašytinę arba elektroninę kopiją, tokiame pranešime pateikiama bent informacija apie jo ir komandiruojamo darbuotojo tapatybę, darbo vietos adresą ir veiklos pobūdį bei trukmę.

3. Paslaugų gavėjas patikrina, ar 2 dalyje nurodyto pranešimo kopijoje pateikiama 2 dalyje nurodyta informacija, ir ne vėliau kaip per penkias darbo dienas nuo veiklos pradžios raštu arba

[5] *Stb.*, 2000, Nr. 497.

elektroninėmis priemonėmis praneša Mūsų ministrui apie bet kokį netikslumą ar kopijos negavimą.“

10. Nutarimo dėl Europos Sąjungoje komandiruojamų darbuotojų darbo sąlygų 3 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„Mūsų ministras turi teisę ir privalo, gavęs prašymą, nemokamai pateikti Imigracijos ir natūralizacijos tarnybai duomenis apie paslaugų teikėjus, paslaugų gavėjus, kontaktinius asmenis, už darbo užmokesčio mokėjimą atsakingus asmenis ir komandiruojamus darbuotojus, kurie buvo tvarkomi pagal įstatymo 8 straipsnį, įskaitant nacionalinį identifikavimo numerį, kiek šie duomenys reikalingi užduotims, susijusioms su 2000 m. Užsieniečių įstatymo įgyvendinimu, atlikti.“

11. Šio nutarimo 11 straipsnio 3 dalyje nustatyta:

„Paslaugų teikėjas, kuris komandiruoja užsienietį, kaip tai suprantama pagal Įstatymo dėl užsieniečių darbo įgyvendinimo nutarimo 1 straipsnį, be šio įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje minimų duomenų, nurodo teisėto darbo laikotarpio, nurodyto dokumente, kuriuo remiantis šiam užsieniečiui leidžiama dirbti pagal darbo sutartį jį išdavusioje valstybėje narėje, pabaigos datą.“

12. Pagal 2000 m. Nutarimo dėl užsieniečių 3.58 straipsnio 1 dalies i punktą ir 2001 m. kovo 2 d. *Vreemdelingencirculaire 2000* (2000 m. Aplinkraštis dėl užsieniečių)[6] – redakcija, galiojusi faktinių aplinkybių pagrindinėje byloje nustatymo dieną, – B5/3.1 skirsnį *Immigratie- en Naturalisatiedienst* (Imigracijos ir natūralizacijos tarnyba, Nyderlandai, toliau – IND) išduoda leidimą gyventi šalyje, susijusį su tarpvalstybinių paslaugų teikimu, kurio galiojimo laikotarpis lygus Įstatymo dėl užsieniečių darbo įgyvendinimo nutarimo 1 straipsnio 2 dalyje nurodytai veiklos trukmei.

13. 2000 m. gruodžio 18 d. *Voorschrift Vreemdelingen 2000* (2000 m. Tarpministerinis nutarimas dėl užsieniečių)[7] 3.34 straipsnyje nurodyta, kad užsienio pilietis, neturintis laikino leidimo gyventi šalyje, galiojančio tuo tikslu, dėl kurio pateikiamas prašymas leisti gyventi šalyje, privalo sumokėti mokestį už prašymo išduoti, pakeisti ar atnaujinti leidimą gyventi tarpvalstybinio paslaugų teikimo tikslais nagrinėjimą.

III. Pagrindinė byla, prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme

14. Ieškovai, Ukrainos piliečiai, turi leidimą laikinai gyventi Slovakijoje darbo tikslais. Jie dirba Slovakijos bendrovėje *ROBI spol s.r.o.*, kuri juos komandiravo pas Nyderlanduose esantį užsakovą, t. y. į bendrovę *Ivens NV*, atlikti metalo apdirbimo darbų Roterdamo uoste (Nyderlandai). ROBI iš anksto pranešė *Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen* (Pagal darbo sutartį dirbančių darbuotojų draudimo valdymo institutas, Nyderlandai) apie tai, kokius darbus ieškovai vykdys ir per kokį laikotarpį jie privalo juos atlikti[8]. Vėliau ROBI pranešė Nyderlandų valdžios institucijoms, kad šie darbai truks ilgiau, nei numatyta Konvencijos dėl

6 *Stcrt.*, 2001, Nr. 64.

7 *Stcrt.*, 2001, Nr. 10.

8 Rašytinėse pastabose Nyderlandų vyriausybė nurodė, kad 2019 m. gruodžio 4 d. ROBI pranešė Nyderlandų valdžios institucijoms, jog šie darbai truks nuo 2019 m. gruodžio 6 d. iki 2020 m. kovo 4 d.

Šengeno susitarimo įgyvendinimo[9] 21 straipsnio 1 dalyje, pagal kurią „[u]žsieniečiai, turintys vienos iš valstybių narių išduotą galiojantį leidimą gyventi, naudodamiesi tuo leidimu ir galiojančiu kelionės dokumentu, gali ne ilgiau kaip 90 dienų per bet kurį 180 dienų laikotarpį keliauti kitų valstybių narių teritorijose, jei jie atitinka 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 562/2006, nustatančio taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Bendrijos kodeksą (Šengeno sienų kodeksas)[10], 5 straipsnio 1 dalies a, c ir e punktuose nurodytas atvykimo sąlygas ir nėra įtraukti į atitinkamos valstybės narės nacionalinį neįleidžiamų asmenų sąrašą“.

15. Šiomis aplinkybėmis ROBI pateikė IND prašymus, kad kiekvienam ieškovui būtų išduotas leidimas gyventi šalyje šio tarpvalstybinio paslaugų teikimo tikslais, už šių prašymų nagrinėjimą buvo sumokėtos rinkliavos. IND, veikdama *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (teisingumo ir saugumo valstybės sekretorius, Nyderlandai) (toliau – valstybės sekretorius) vardu, nusprendė išduoti ieškovams paprastus terminuotus leidimus gyventi šalyje, kuriuose buvo nustatytas apribojimas, susijęs su tarpvalstybinių paslaugų teikimu, nurodydama, kad su šiais prašymais susijusiam darbui atlikti nereikia gauti leidimo dirbti. Be to, šių leidimų gyventi šalyje galiojimo trukmė buvo tokia pat kaip Slovakijos išduotų leidimų laikinai gyventi šalyje darbo tikslais, taigi jie galiojo trumpiau, nei užtruko darbai, kuriems ieškovai buvo komandiruoti.

16. Ieškovai dėl šių sprendimų pateikė prieštaravimus IND, ji juos išnagrinėjo valstybės sekretoriaus vardu. Šiuose prieštaravimuose buvo kalbama apie pačią pareigą paprašyti išduoti leidimą gyventi šalyje tarpvalstybinio paslaugų teikimo tikslu, išduotų leidimų gyventi šalyje galiojimo trukmę ir rinkliavas, mokėtinas už prašymų išduoti šiuos leidimus nagrinėjimą. 2021 m. kovo 16 d. minėtus prieštaravimus išnagrinėjo IND administracinių bylų nagrinėjimo komitetas. 2021 m. balandžio 7 d. valstybės sekretorius 44 atskirais sprendimais pripažino ieškovų reikalavimus nepagrįstais.

17. Ieškovai apskundė šiuos sprendimus *Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Middelburg* (Hagos apylinkės teismas, posėdžiaujantis Midelburge, Nyderlandai) – prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. Šiame teisme ieškovai ir valstybės sekretorius diskutavo dėl darbuotojų, kurie yra trečiųjų šalių piliečiai, įdarbinti valstybėje narėje įsisteigusio paslaugų teikėjo, pareigos turėti ne tik leidimą gyventi toje valstybėje narėje, bet ir leidimą gyventi kitoje valstybėje narėje, susijusį su tarpvalstybiniu paslaugų teikimu, pasibaigus KŠSĮ 21 straipsnio 1 dalyje nurodytam 90 dienų laikotarpiui. Jie taip pat aptarė aplinkybę, kad Nyderlanduose išduotų leidimų gyventi šalyje trukmė buvo apribota leidimų gyventi Slovakijoje galiojimo laikotarpiu, kurio galiojimo maksimali trukmė buvo dveji metai, ir už prašymų išduoti leidimus gyventi Nyderlanduose nagrinėjimą mokamos rinkliavos sumą.

18. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas primena, kad byloje, kurioje buvo priimtas 2006 m. rugsėjo 21 d. Sprendimas *Komisija / Austrija* (C-168/04, EU:C:2006:595, 31 ir 32 punktai), Europos Komisija nurodė, jog laisvės teikti paslaugas srityje bet kuris paslaugų

[9] 1990 m. birželio 19 d. Šengene pasirašyta ir 1995 m. kovo 26 d. įsigaliojusi Konvencija dėl Šengeno susitarimo, 1985 m. birželio 14 d. sudaryto tarp Beniliukso ekonominės sąjungos valstybių, Vokietijos Federacinės Respublikos ir Prancūzijos Respublikos Vyriausybių dėl laipsniško jų bendrų sienų kontrolės panaikinimo, įgyvendinimo (OL L 239, 2000, p. 19; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 2 t., p. 9), iš dalies pakeista 2010 m. kovo 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 265/2010, iš dalies keičiančiu Konvenciją dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo ir Reglamentą (EB) Nr. 562/2006, kiek tai susiję su ilgalaikes vizas turinčių asmenų judėjimu (OL L 85, 2010, p. 1), ir 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 610/2013, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 562/2006, nustatantis taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Bendrijos kodeksą (Šengeno sienų kodeksas), Konvencija dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo, Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1683/95 ir (EB) Nr. 539/2001 bei Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 767/2008 ir (EB) Nr. 810/2009 (OL L 182, 2013, p. 1) (toliau – KŠSĮ).

[10] OL L 105, 2006, p. 1.

teikėjas savo darbuotojams perduoda „išvestinę teisę“ gauti paslaugos teikimo trukmei reikalingą leidimą gyventi šalyje ir kad sprendimas dėl teisės apsigyventi šalyje (konkrečiai šioje byloje – vizos išdavimas) yra visiškai formalaus pobūdžio ir ši teisė turėtų būti pripažįstama automatiškai.

19. Šiam teismui kyla klausimas, ar SESV 56 ir 57 straipsniuose numatyta teisė laisvai teikti paslaugas apima ir darbuotojų, komandiruojamų į užsienį teikti paslaugų, išvestinę teisę gyventi šalyje. Iš šio sprendimo 59 punkto matyti, kad taip nėra dėl to, kad trečiųjų valstybių piliečių atvykimas į valstybės narės teritoriją ir apsigyvenimas joje, susijęs su kitoje valstybėje narėje įsteigtos paslaugas teikiančios įmonės komandiravimu, Sąjungos lygiu nėra suderintas. Vis dėlto, minėto teismo teigimu, kadangi iš SESV 56 straipsnio kyla pareiga pašalinti bet kokias kliūtis laisvam paslaugų teikimui, galima teigti, jog darbuotojų, kurie yra trečiųjų valstybių piliečiai ir kuriuos įdarbina kitoje valstybėje narėje įsisteigęs paslaugų teikėjas, darbas valstybėje narėje, kai toks darbas leidžiamas dėl laisvo paslaugų judėjimo, negali būti siejamas su individualaus leidimo gyventi šalyje turėjimu, nes ši pareiga be reikalo apsunkina paslaugų teikimą komandiruojant darbuotojus, kurie yra trečiųjų valstybių piliečiai.

20. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad byloje, kurioje buvo priimtas 2006 m. rugsėjo 21 d. Sprendimas *Komisija / Austrija* (C-168/04, EU:C:2006:595, 20 punktas), Komisija taip pat nurodė, jog dvigubos procedūros (šioje byloje – būtent vizos išdavimo ir liudijimo apie komandiravimą procedūros) egzistavimas savaime yra neproporcingas laisvo paslaugų teikimo principo apribojimas. Nagrinėjamu atveju Nyderlandų teisės aktams taip pat būdinga tai, kad egzistuoja dviguba procedūra, nes, pirma, apie darbuotojus, kurie yra trečiųjų valstybių piliečiai ir kuriuos į Nyderlandus komandiruoja kitoje valstybėje narėje įsisteigęs paslaugų teikėjas, turi pranešti šis paslaugų teikėjas ir, antra, šie darbuotojai, remdamiesi ta pačia informacija, kuri buvo pateikta minėtame pranešime, turi atskirai pateikti prašymus išduoti leidimą gyventi Nyderlanduose.

21. Be to, šio teismo nuomone, jei reikalavimas gauti leidimą gyventi šalyje tampa aktualus tik pasibaigus 90 dienų laikotarpiui, tuo atveju, jei paslaugų teikimo trukmė viršytų šį laikotarpį, toks reikalavimas turėtų išankstinio leidimo poveikį. Tai, kad IND tik patikrina, ar pranešimas buvo pateiktas pagal Įstatymo dėl Europos Sąjungoje komandiruojamų darbuotojų darbo sąlygų 8 straipsnį, ir nenustato papildomų sąlygų, nereiškia, kad dėl šios dvigubos procedūros faktiškai neribojama laisvė teikti paslaugas. Tai, kad praktikoje sprendimas dėl leidimo gyventi šalyje išdavimo priimamas per trumpą laiką, nieko nekeičia.

22. Minėtas teismas priduria, kad atskiros leidimo gyventi šalyje gavimo tarpvalstybinio paslaugų teikimo tikslais procedūros ribojamąjį pobūdį patvirtina tai, jog pagal nacionalinės teisės aktus šio leidimo galiojimo trukmė yra apribota veiklos trukme, kuri negali būti ilgesnė nei dveji metai. Jei paslaugų teikimo trukmė būtų ilgesnė nei iš pradžių numatyta arba nustatyta maksimali trukmė, tokiu atveju reikėtų pateikti naują prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje arba pratęsti jo galiojimą.

23. Galiausiai už kiekvieną prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje jo prašantis asmuo turi sumokėti nacionalinės teisės normose nustatytą rinkliavą, kurios dydis yra toks pat, kaip rinkliavos, mokamos už leidimo gyventi šalyje darbo tikslais, koks gali būti išduodamas trečiųjų valstybių piliečiams, gavimą. Kita vertus, ji yra penkis kartus didesnė už rinkliavą, mokamą už dokumento, įrodančio Sąjungos piliečio teisę gyventi šalyje, išdavimą. Šios rinkliavos dydžiai periodiškai tikslinami; ieškovų atveju, atsižvelgiant į jų padėtį, ji sudarė 290 arba 320 eurų, o šiuo metu nustatyta šios rinkliavos suma yra 345 eurai.

24. Šiomis aplinkybėmis *Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Middelburg* (Hagos apylinkės teismas, posėdžiaujantis Midelburge) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar SESV 56 ir 57 straipsniais užtikrinta laisvė teikti paslaugas apima iš šios teisės kildinamą darbuotojų, kurie yra trečiosios valstybės piliečiai, teisę gyventi valstybėje narėje tuo atveju, kai šiuos darbuotojus šioje valstybėje narėje turi teisę įdarbinti kitoje valstybėje narėje įsisteigusi paslaugas teikianti įmonė?

2. Jeigu ne: ar pagal SESV 56 straipsnį draudžiama nustatyti paslaugas teikiančios įmonės pareigą ne tik pranešti apie kiekvieną darbuotoją, bet ir pateikti prašymą išduoti jam leidimą gyventi šalyje, jeigu paslaugos teikimo trukmė viršija tris mėnesius?

3. Jeigu ne: ar pagal SESV 56 straipsnį draudžiama:

   a) nacionalinė įstatymo norma, kurioje nustatyta, kad toks leidimas gyventi šalyje, neatsižvelgiant į paslaugos teikimo trukmę, negali galioti ilgiau kaip dvejus metus;

   b) ribojimas, pagal kurį toks leidimas gyventi šalyje negali galioti ilgiau nei leidimas dirbti ir gyventi valstybėje narėje, kurioje įsisteigusi paslaugas teikianti įmonė;

   c) rinkliava, renkama už kiekvieną (pratęsimo) prašymą, kurios dydis atitinka rinkliavas, mokamas už leidimą dirbti trečiosios valstybės piliečiui, tačiau yra penkis kartus didesnis nei rinkliavos, mokamos už dokumentą, įrodantį Sąjungos piliečio teisę gyventi šalyje?“

25. Rašytines pastabas pateikė ieškovai, Nyderlandų, Belgijos, Norvegijos vyriausybės ir Europos Komisija. Tos pačios šalys, išskyrus Belgijos vyriausybę, per 2023 m. rugsėjo 21 d. vykusį teismo posėdį pateikė ir žodines pastabas.

IV. Analizė

26. Savo trimis prejudiciniais klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 56 ir 57 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos tuo atveju, jei vienoje valstybėje narėje įsisteigęs paslaugų teikėjas komandiruoja į kitą valstybę narę darbuotojus, kurie yra trečiųjų valstybių piliečiai, ilgesniam nei 90 dienų per 180 dienų laikotarpiui, reikalaujama, kad šie darbuotojai turėtų individualų leidimą gyventi antrojoje valstybėje narėje, kuris galiotų tik tiek, kiek galioja pirmojoje valstybėje narėje išduotas leidimas joje gyventi ir dirbti, ir bet kuriuo atveju ne ilgiau kaip dvejus metus ir už kurio išdavimą mokama rinkliava, lygi rinkliavai, mokamai už trečiosios valstybės piliečiui suteikiamą įprastą leidimą dirbti.

27. Pagrindinėje byloje Slovakijos bendrovė komandiravo Ukrainos darbuotojus atlikti metalo apdirbimo darbų Nyderlanduose. Nyderlandų teisės nuostatose reikalaujama, kad darbuotojai, kurie yra trečiųjų valstybių piliečiai, turėtų leidimą gyventi šalyje, kai jų veikla trunka ilgiau, nei nustatyta KŠSĮ 21 straipsnio 1 dalyje, t. y. 90 dienų per bet kurį 180 dienų laikotarpį. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar šios teisės nuostatos ir jose nustatytos sąlygos, susijusios su leidimo gyventi šalyje trukme ir mokėtinos rinkliavos dydžiu, atitinka Sąjungos teisę.

28. Iš pradžių noriu pažymėti, kad pagal Direktyvos 96/71/EB [11] preambulės 20 konstatuojamąją dalį ši direktyva „neturi įtakos nacionaliniams įstatymams dėl trečiųjų šalių darbuotojų atvykimo, gyvenamosios vietos ir galimybės dirbti“. Tokiomis aplinkybėmis, kaip pažymėjo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pagrindinėje byloje nagrinėjamus Nyderlandų teisės aktus reikia nagrinėti remiantis SESV.

29. Teisingumo Teismo suformuotoje jurisprudencijoje nurodyta, kad veikla, kai įmonė už atlyginimą komandiruoja joje dirbančius darbuotojus ir jokia darbo sutartis su įmone naudotoja nesudaroma, yra profesinė veikla, atitinkanti SESV 57 straipsnio pirmoje pastraipoje nustatytas sąlygas, todėl pagal šią nuostatą turi būti pripažinta paslauga [12]. Be to, toks dviejų skirtingose valstybėse narėse įsteigtų įmonių paslaugų teikimas viena kitai patenka į SESV 56 ir 57 straipsnių taikymo sritį ir, antra, šiuo atveju nesvarbu, kad darbuotojų komandiravimas susijęs su trečiųjų šalių piliečiais [13].

30. Iš Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos taip pat matyti, kad pagal SESV 56 straipsnyje numatytą laisvę teikti paslaugas reikalaujama ne tik panaikinti bet kokią kitoje valstybėje narėje įsisteigusio paslaugų teikėjo diskriminaciją dėl nacionalinės priklausomybės, bet ir bet kokį apribojimą, net vienodai taikomą ir nacionaliniams, ir kitų valstybių narių paslaugų teikėjams, jeigu jis draudžia paslaugų teikėjo, įsteigto kitoje valstybėje narėje, kurioje jis teisėtai teikia analogiškas paslaugas, veiklą, ją trukdo ar daro ne tokią patrauklią [14]. Be to, svarbu priminti, kad pagal darbo sutartį dirbančių darbuotojų, trečiųjų šalių piliečių, komandiravimo teikiant tarptautines paslaugas sritis šiuo metu nėra suderinta Sąjungos lygiu [15]. Iš to darytina išvada, kad šioje srityje valstybės narės turi diskreciją nustatyti tokiam komandiravimui taikytinas sąlygas. Vis dėlto pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją kontrolė, kurią šioje srityje vykdo valstybė narė, negali paneigti šiuos piliečius įdarbinančios įmonės laisvės teikti paslaugas [16].

31. Kadangi pagrindinėje byloje nagrinėjamas atvejis susijęs su komandiruotais Ukrainos darbuotojais, manau, būtų naudinga išnagrinėti jų teisę atvykti į Europos Sąjungą ir joje gyventi dabartinėmis aplinkybėmis. Šiuo klausimu pažymiu, kad pagal Įgyvendinimo sprendimo (ES) 2022/382 [17] 2 straipsnį jis taikomas „asmenims, kurie 2022 m. vasario 24 d. ar vėliau buvo perkelti iš Ukrainos dėl Rusijos ginkluotųjų pajėgų tą dieną pradėtos karinės invazijos“, įskaitant Ukrainoje iki 2022 m. vasario 24 d. gyvenusius Ukrainos piliečius, kurie turi teisę pasinaudoti laikinąja apsauga. Vis dėlto reikia pažymėti, kad, pirma, turint omenyje pagrindinėje byloje nustatytų faktinių aplinkybių datą, ieškovai atvyko į Sąjungą iki 2022 m. vasario 24 d. ir, antra, jie bet kuriuo atveju neprašo laikinosios apsaugos.

[11] 1996 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje (OL L 18, 1997, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 2 t., p. 431).

[12] 2018 m. lapkričio 14 d. Sprendimas *Danieli & C. Officine Meccaniche ir kt.* (C-18/17, EU:C:2018:904, 40 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[13] Žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimą *Essent Energie Productie* (C-91/13, EU:C:2014:2206, 39 punktas) ir 2018 m. lapkričio 14 d. Sprendimą *Danieli & C. Officine Meccaniche ir kt.* (C-18/17, EU:C:2018:904, 43 punktas).

[14] 2020 m. vasario 26 d. Sprendimas *Stanleyparma ir Stanleybet Malta* (C-788/18, EU:C:2020:110, 17 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[15] 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimas *Essent Energie Productie* (C-91/13, EU:C:2014:2206, 49 punktas) ir 2018 m. lapkričio 14 d. Sprendimas *Danieli & C. Officine Meccaniche ir kt.* (C-18/17, EU:C:2018:904, 47 punktas). Žr. Pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl trečiosios valstybės pilietybę turinčių pagal darbo sutartį dirbančių darbuotojų komandiravimo sąlygų tarpvalstybinių paslaugų teikimo srityje (COM (99) 3 *final*), kurį Komisija atšaukė.

[16] Žr. 2006 m. rugsėjo 21 d. Sprendimą *Komisija / Austrija* (C-168/04, EU:C:2006:595, 60 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[17] 2022 m. kovo 4 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas, kuriuo pagal Direktyvos 2001/55/EB 5 straipsnį nustatoma, kad iš Ukrainos yra perkeltųjų asmenų masinis srautas, ir pradedama taikyti laikinoji apsauga (OL L 71, 2022, p. 1).

32. Be to, iš Reglamento (ES) 2018/1806[18] II priedo matyti, kad Ukraina yra įtraukta į trečiųjų šalių, kurių piliečiams netaikomas reikalavimas turėti vizą kertant valstybių narių išorines sienas, kai buvimo trukmė neviršija 90 dienų per bet kurį 180 dienų laikotarpį, sąrašą. Pagrindinėje byloje nagrinėjamas klausimas dėl reikalavimo turėti leidimą gyventi Nyderlanduose pasibaigus šiam 90 dienų laikotarpiui. Vadinasi, dera pažymėti, kad dėl šių teisinių priemonių ieškovai neatsidūrė specifinėje padėtyje šios pareigos turėti tokį leidimą gyventi šalyje atžvilgiu.

33. Siekdamas atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimus, išnagrinėsiu, ar į valstybę narę komandiruotiems darbuotojams, kurie yra trečiųjų valstybių piliečiai, suteikiama „išvestinė teisė gyventi šalyje“, o paskui – ar valstybės narės teisės aktai, pagal kuriuos reikalaujama, kad komandiruoti darbuotojai, kurie yra trečiųjų valstybių piliečiai, turėtų leidimą gyventi šalyje, kai paslaugos teikiamos ilgiau nei 90 dienų per 180 dienų laikotarpį, šiuose teisės aktuose numatytomis sąlygomis atitinka SESV 56 straipsnį.

A. Dėl į valstybę narę komandiruotų trečiųjų valstybių piliečių darbuotojų „išvestinės teisės gyventi šalyje“ egzistavimo

34. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar SESV 56 ir 57 straipsniais garantuojama laisvė teikti paslaugas apima „išvestinės teisės gyventi šalyje“ suteikimą darbuotojams, kurie yra trečiųjų valstybių piliečiai, kai juos valstybėje narėje įdarbina kitoje valstybėje narėje įsisteigęs paslaugų teikėjas.

35. Šiuo klausimu reikia priminti, kad Teisingumo Teismas tam tikrais atvejais pripažino, jog trečiųjų šalių piliečiams, Sąjungos piliečio šeimos nariams, kurie pagal Direktyvos 2004/38/EB[19] nuostatas negali pasinaudoti išvestine teise gyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi šis Sąjungos pilietis, tokia teisė vis dėlto gali būti pripažinta remiantis SESV 21 straipsnio 1 dalimi, pagal kurią kiekvienas Sąjungos pilietis turi teisę laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, laikydamasis Sutartyse ir joms įgyvendinti priimtose nuostatose nustatytų apribojimų bei sąlygų[20]. Ši išvada padaryta remiantis suformuota jurisprudencija, pagal kurią, iš esmės trečiosios šalies piliečiui nesuteikus tokios išvestinės teisės gyventi šalyje, Sąjungos pilietis būtų atgrasytas palikti pilietybės valstybę narę, kad galėtų pagal SESV 21 straipsnio 1 dalį pasinaudoti teise apsigyventi kitoje valstybėje narėje, nes nebūtų tikras, kad grįžęs į kilmės valstybę narę galės toliau gyventi su minėtu trečiosios šalies piliečiu, su kuriuo kaip šeima faktiškai kartu gyveno ar pradėjo gyventi priimančiojoje valstybėje narėje[21].

36. Ši jurisprudencija negali būti pagal analogiją taikoma laisvei teikti paslaugas. Pirma, pagal SESV 21 straipsnio 1 dalį suteikiama išvestinė teisė gyventi šalyje yra grindžiama fizinio asmens, Sąjungos piliečio, teise laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje. Nagrinėjamu atveju paslaugų teikėjas yra juridinis asmuo, neturintis teisės gyventi kitoje valstybėje narėje, iš kurios galėtų kilti jo samdomų darbuotojų, kurie yra trečiųjų valstybių piliečiai, teisė gyventi šalyje.

[18] 2018 m. lapkričio 14 d. Tarybos reglamentas, nustatantis trečiųjų šalių, kurių piliečiai, kirsdami išorines sienas, privalo turėti vizas, ir trečiųjų šalių, kurių piliečiams toks reikalavimas netaikomas, sąrašus (OL L 303, 2018, p. 39).

[19] 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičianti Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinanti Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, 2004, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46).

[20] Žr., be kita ko, 2018 m. liepos 12 d. Sprendimą *Banger* (C-89/17, EU:C:2018:570, 27 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[21] Žr. 2018 m. liepos 12 d. Sprendimą *Banger* (C-89/17, EU:C:2018:570, 28 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

37. Be to, iš Sąjungos piliečio teisės gyventi šalyje kylanti išvestinė teisė gyventi šalyje gali būti suteikiama konkrečiai apibrėžtiems asmenims, t. y. jo šeimos nariams, su kuriais jį sieja ypatingi asmeniniai santykiai. Paslaugų teikėjas, kuris yra juridinis asmuo, teikdamas paslaugas nėra saistomas ryšių su konkrečiais asmenimis. Vadinasi, jis gali įdarbinti darbuotojus, kurie yra trečiųjų valstybių piliečiai, kad jie pradėtų teikti paslaugas, o paskui įdarbinti kitus tokių valstybių darbuotojus, kad jie baigtų teikti paslaugas, ir visi šie darbuotojai, atlikę užduotį, grįžtų į savo kilmės arba gyvenamosios vietos valstybes [22].

38. Galiausiai, kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas [23], Komisija jau rėmėsi darbuotojų, kurie yra į valstybę narę komandiruoti trečiųjų valstybių piliečiai, „išvestinės teisės gyventi šalyje“ egzistavimu byloje, kurioje priimtas 2006 m. rugsėjo 21 d. Sprendimas *Komisija / Austrija* (C-168/04, EU:C:2006:595). Vis dėlto šiame sprendime tokio požiūrio nesilaikyta. Teisingumo Teismas rėmėsi argumentavimu, pagal kurį reikia išnagrinėti, ar atitinkami nacionalinės teisės aktai atitinka SESV 56 straipsnį, atsižvelgiant į jo suformuotą jurisprudenciją dėl laisvės teikti paslaugas apribojimų [24], neužsimindamas apie išvestinės teisės gyventi šalyje egzistavimą.

39. Taigi manau, kad SESV 56 ir 57 straipsniais garantuojama laisvė teikti paslaugas neapima „išvestinės teisės gyventi šalyje“ suteikimo darbuotojams, kurie yra ne valstybių narių piliečiai, kai juos tam tikroje valstybėje narėje įdarbina kitoje valstybėje narėje įsisteigęs paslaugų teikėjas. Vis dėlto tai, kad šie darbuotojai neturi tokios išvestinės teisės gyventi šalyje, nėra pagrindas atmesti prielaidą, kad jie gali turėti leidimą gyventi šalyje teikdami tarpvalstybines paslaugas, grindžiamą kitu teisiniu pagrindu.

B. Ar valstybės narės teisės aktai, pagal kuriuos reikalaujama, kad komandiruojami darbuotojai, kurie yra trečiųjų valstybių piliečiai, turėtų leidimą gyventi šalyje, kai paslaugos teikiamos ilgiau nei 90 dienų per 180 dienų laikotarpį, šiuose teisės aktuose nustatytomis sąlygomis, atitinka SESV 56 straipsnį

40. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas priminė, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamiems Nyderlandų teisės aktams būdinga dviguba procedūra, nes, pirma, apie darbuotojus, kurie yra trečiosios valstybės piliečiai ir kuriuos į Nyderlandus komandiruoja kitoje valstybėje narėje įsisteigęs paslaugų teikėjas, turi pranešti šis paslaugų teikėjas ir, antra, šie darbuotojai privalo, remdamiesi ta pačia informacija, kuri buvo pateikta pranešant, atskirai pateikti prašymus išduoti leidimą gyventi Nyderlanduose. Šis teismas, atsižvelgdamas į 2006 m. rugsėjo 21 d. Sprendimą *Komisija / Austrija* (C-168/04, EU:C:2006:595), abejoja, ar ši dviguba procedūra atitinka Sąjungos teisę. Šiuo atžvilgiu reikėtų atskirti, pirma, paslaugų teikėjo pareigą pranešti ir, antra, darbuotojų, kurie yra trečiųjų valstybių piliečiai, pareigą turėti leidimą gyventi valstybėje narėje, į kurią komandiruojama.

[22] Šiuo klausimu žr. 2018 m. lapkričio 14 d. Sprendimą *Danieli & C. Officine Meccaniche ir kt.* (C-18/17, EU:C:2018:904, 48 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[23] Žr. šios išvados 18 punktą.

[24] Žr. ankstesnį 2004 m. spalio 21 d. Sprendimą *Komisija / Liuksemburgas* (C-445/03, EU:C:2004:655), susijusį su reikalavimais, kuriuos priimančioji valstybė narė nustato įmonėms, į jos teritoriją komandiruojančioms darbuotojus, kurie yra trečiosios valstybės piliečiai.

1. Dėl paslaugų teikėjo pareigos pranešti

41. Dėl paslaugų teikėjo pareigos pranešti Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad Sąjungos valstybėje narėje įsteigtos įmonės paslaugos teikėjos vykdomo darbuotojų, kurie yra trečiosios valstybės piliečiai, komandiravimo atveju nacionalinės teisės aktai, siejantys kitoje valstybėje narėje įsteigtos įmonės paslaugų teikimą nacionalinėje teritorijoje su administracinio leidimo išdavimu, yra laisvės teikti paslaugas ribojimas, kaip jis suprantamas pagal SESV 56 straipsnį [25].

42. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad paslaugas teikiančiai įmonei nustatyta pareiga pateikti valstybės narės, į kurią komandiruojama, valdžios institucijoms informaciją, patvirtinančią, kad darbuotojų padėtis toje valstybėje narėje, kurioje jie dirba šiai įmonei, yra teisėta, ypač gyvenamosios vietos, leidimo dirbti ir socialinio draudimo aspektu, minėtoms institucijoms mažiau griežtomis, tačiau tiek pat veiksmingomis kaip ir reikalavimas turėti darbo leidimą priemonėmis suteiktų garantijų dėl šių darbuotojų padėties teisėtumo ir dėl to, kad jie savo pagrindinę veiklą vykdo valstybėje narėje, kurioje įsteigta paslaugas teikianti įmonė [26]. Aišku, kad tiek priimančioji valstybė narė, tiek įmonė paslaugos teikėja yra suinteresuotos iki komandiravimo užsitikrinti, kad darbuotojai, kurie yra trečiųjų valstybių piliečiai, yra komandiruojami teisėtai [27].

43. Anot Teisingumo Teismo, pareiga pateikti šiuos duomenis galėtų būti tiesiog išankstinės deklaracijos pateikimas, ir tai leistų valstybės narės, į kurią komandiruojama, valdžios institucijoms patikrinti minėtus duomenis ir imtis būtinų priemonių, jei atitinkamų darbuotojų padėtis būtų neteisėta. Taip pat pažymėtina, kad, kai dėl komandiravimo trukmės nebūtų galima veiksmingai atlikti tokio patikrinimo, ši pareiga galėtų būti vykdoma pateikiant trumpą pranešimą apie reikalaujamus dokumentus [28]. Be to, numatyta paslaugas teikiančios įmonės pareiga iš anksto pranešti priimančiosios valstybės narės, į kurią komandiruojama, valdžios institucijoms apie vieno ar daugiau pagal darbo sutartį dirbančių darbuotojų komandiravimą, numatomą jų buvimo laiką ir paslaugas, pateisinančias komandiravimą, taip pat būtų veiksminga ir mažiau ribojanti priemonė nei reikalavimas turėti leidimą dirbti. Ji leistų šioms valdžios institucijoms patikrinti šios valstybės narės socialinės apsaugos srities teisės aktų laikymąsi komandiravimo laikotarpiu atsižvelgiant į pareigas, kurios šiai įmonei jau nustatytos pagal socialinės apsaugos teisės normas kilmės valstybėje narėje. Tokia pareiga leistų minėtoms valdžios institucijoms imtis reikiamų priemonių pasibaigus numatytam komandiravimo laikotarpiui [29].

44. Nagrinėjamu atveju neginčijama, kad Nyderlandų teisės aktuose nustatyta pareiga pranešti atitinka šios išvados 42 ir 43 punktuose nurodytoje jurisprudencijoje nustatytas sąlygas. Šiuo klausimu iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad ROBI iš anksto informavo Nyderlandų valdžios institucijas apie darbus, kuriuos ieškovai turėjo vykdyti, ir laikotarpį, per kurį jie turėjo juos atlikti. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat patikslino, kad IND tik patikrina, ar pranešimas buvo pateiktas pagal Įstatymo dėl

[25] Žr. 2018 m. lapkričio 14 d. Sprendimą *Danieli & C. Officine Meccaniche ir kt.* (C-18/17, EU:C:2018:904, 44 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[26] Šiuo klausimu žr. 2018 m. lapkričio 14 d. Sprendimą *Danieli & C. Officine Meccaniche ir kt.* (C-18/17, EU:C:2018:904, 50 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[27] 2006 m. sausio 19 d. Sprendimas *Komisija / Vokietija* (C-244/04, EU:C:2006:49, 49 punktas).

[28] Šiuo klausimu žr. 2018 m. lapkričio 14 d. Sprendimą *Danieli & C. Officine Meccaniche ir kt.* (C-18/17, EU:C:2018:904, 51 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[29] Šiuo klausimu žr. 2018 m. lapkričio 14 d. Sprendimą *Danieli & C. Officine Meccaniche ir kt.* (C-18/17, EU:C:2018:904, 52 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

Europos Sąjungoje komandiruojamų darbuotojų darbo sąlygų 8 straipsnį, ir nenustato papildomų sąlygų [30]. Taigi neatrodo, kad paslaugų teikėjo pareiga pranešti prieštarauja SESV 56 straipsniui, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

2. Dėl darbuotojų, kurie yra trečiųjų šalių piliečiai, pareigos turėti leidimą gyventi valstybėje narėje, į kurią komandiruojama

45. Dėl reikalavimo, kad darbuotojai, kurie yra trečiųjų valstybių piliečiai, turėtų leidimą gyventi valstybėje narėje, į kurią komandiruojama, reikia pažymėti, kad nagrinėjamu atveju paslaugų teikėjo pranešimo pateikimo dieną buvo numatyta, jog veikla Nyderlanduose truks trumpiau, nei numatyta KŠSĮ 21 straipsnio 1 dalyje. Pagal šią nuostatą šie darbuotojai, kaip Slovakijos Respublikos išduoto leidimo gyventi šalyje darbo tikslu turėtojai, galėjo laisvai judėti kitų valstybių narių, visų pirma Nyderlandų, teritorijoje ne ilgiau kaip 90 dienų per bet kurį 180 dienų laikotarpį [31].

46. Vis dėlto vėliau paslaugų teikėjas informavo Nyderlandų valdžios institucijas, kad šios veiklos trukmė buvo pratęsta, todėl veikla užtruko ilgiau nei 90 dienų, ir šis paslaugų teikėjas paprašė, kad kiekvienam ieškovui būtų išduotas leidimas gyventi Nyderlanduose. Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad valstybės sekretorius tenkino šiuos prašymus, sutrumpino leidimų gyventi šalyje galiojimo laikotarpį iki Slovakijos leidimų gyventi galiojimo laikotarpio, kuris buvo trumpesnis už veiklos, kuriai ieškovai buvo komandiruoti, laikotarpį, ir rinkliavą rinko už kiekvieną prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje. Ieškovai, atsižvelgdami į Sąjungos teisę, užginčijo principą, pagal kurį jie privalėjo paprašyti leidimo gyventi šalyje, šių leidimų galiojimo laikotarpį ir mokėtinos rinkliavos dydį.

47. Kaip rašytinėse pastabose pripažįsta Nyderlandų vyriausybė, šiuo aspektu nacionalinės teisės aktais, pagal kuriuos kitoje valstybėje narėje įsteigtos įmonės paslaugų teikimas nacionalinėje teritorijoje siejamas su leidimo gyventi trečiųjų valstybių piliečiams išdavimu, ši laisvė apribojama, kaip tai suprantama pagal SESV 56 straipsnį. Iš Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos matyti, kad nacionalinės teisės aktai, kuriais reglamentuojama Sąjungos lygiu nesuderinta sritis ir kurie vienodai taikomi bet kuriam asmeniui ar įmonei, vykdančiai veiklą atitinkamos valstybės narės teritorijoje, nepaisant jų ribojamojo poveikio laisvei teikti paslaugas, gali būti pateisinami, jei atitinka privalomąjį bendrojo intereso, kuris neapsaugotas pagal paslaugų teikėjui jo įsisteigimo valstybėje narėje taikomas taisykles, pagrindą, yra tinkami užtikrinti, kad bus įgyvendintas jais siekiamas tikslas, ir neviršija to, kas būtina šiam tikslui pasiekti [32].

48. Teisingumo Teismas patikslino, kad, nors siekis išvengti sutrikimų darbo rinkoje iš tiesų yra privalomasis bendrojo intereso pagrindas, vienoje valstybėje narėje įsteigtos įmonės darbuotojai, komandiruojami į kitą valstybę narę teikti paslaugų, nesiekia patekti į šios antros valstybės darbo rinką, nes atlikę užduotį jie grįžta į savo kilmės arba gyvenamosios vietos valstybę. Tačiau valstybė narė gali tikrinti, ar kitoje valstybėje narėje įsteigta įmonė, kuri į jos teritoriją komandiruoja trečiosios valstybės pilietybę turinčius darbuotojus, nesinaudoja laisve teikti paslaugas siekdama

[30] Žr. šios išvados 21 punktą.

[31] Žr. generalinio advokato Ph. Léger išvadą byloje *Komisija / Austrija* (C-168/04, EU:C:2006:135, 114 punktas), pagal kurią darbuotojai, trečiųjų valstybių piliečiai, kuriuos į Austriją trijų mėnesių laikotarpiui komandiruodavo kitoje valstybėje narėje, pasirašiusioje KŠSĮ, įsteigta paslaugas teikianti įmonė, neprivalėjo gauti iš Austrijos valdžios institucijų kokios nors vizos ar leidimo gyventi, siekdami atlikti savo užduotį šios komandiruotės laikotarpiu.

[32] 2018 m. lapkričio 14 d. Sprendimas *Danieli & C. Officine Meccaniche ir kt.* (C-18/17, EU:C:2018:904, 46 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

kito tikslo nei atitinkamos paslaugos suteikimas. Vis dėlto tokia kontrolė turi atitikti Sąjungos teisės nustatytas ribas, visų pirma kylančias iš laisvės teikti paslaugas, kuri negali būti paversta iliuzija, o jos įgyvendinimas negali būti paliktas administracijos diskrecijai [33].

49. Taigi, nors valstybei narei suteikiama teisė tikrinti, ar kitoje valstybėje narėje įsteigta įmonė, teikianti pirmojoje valstybėje narėje įsteigtai įmonei laikinojo darbo naudotojai darbuotojų, trečiųjų šalių piliečių, komandiravimo paslaugą, nesinaudoja laisve teikti paslaugas dėl kitų tikslų nei atitinkamos paslaugos teikimas, ir galimybė imtis būtinų kontrolės priemonių, naudodamasi šia teise ta valstybė narė negali nustatyti neproporcingų reikalavimų [34]. Be to, kaip matyti iš šios išvados 43 punkte nurodytos jurisprudencijos, valstybės narės, į kurią komandiruojama, valdžios institucijos turi teisę patikrinti nacionalinės socialinės teisės aktų laikymąsi komandiravimo laikotarpiu atsižvelgiant į įpareigojimus, kurie šiai įmonei jau nustatyti pagal socialinės teisės normas kilmės valstybėje narėje.

50. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, nagrinėjamiems Nyderlandų teisės aktams būdinga dviguba procedūra, t. y. pirma, pareiga pranešti ir, antra, pareiga turėti leidimą gyventi šalyje. Nesutinku su šiuo argumentu, nes reikalavimai pranešti ir turėti leidimą gyventi šalyje taikomi skirtingais komandiravimo etapais ir jais siekiama skirtingų tikslų. Iš tikrųjų, jei veikla trunka trumpiau nei 90 dienų per bet kurį 180 dienų laikotarpį, reikalingas tik išankstinis paslaugų teikėjo pranešimas, t. y. reikia valstybės narės, į kurią komandiruojama, institucijoms pateikti informaciją, patvirtinančią, kad darbuotojų, kurie yra trečiųjų šalių piliečiai, padėtis valstybėje narėje, kurioje ši įmonė juos įdarbina, yra teisėta, ypač gyvenamosios vietos, leidimo dirbti ir socialinio draudimo aspektais [35]. Kiekvieno darbuotojo, kuris yra trečiosios šalies pilietis, pareiga turėti leidimą gyventi šalyje siejama tik su tuo, kad šis 90 dienų laikotarpis buvo viršytas. Šia prasme pareiga gauti tokį leidimą gyventi šalyje negali būti laikoma lygiaverte reikalavimui gauti išankstinį leidimą ir negali nulemti vilkinimų, sukeliančių žalą paslaugų teikėjui [36].

51. Rašytinėse pastabose Nyderlandų vyriausybė nurodė, kad paslaugų teikėjui turint pareigą pranešti Nyderlandų valdžios institucijos gali patikrinti, ar laisvė teikti paslaugas nenaudojama kitais tikslais nei atitinkamos paslaugos teikimas ir ar komandiravimo metu laikomasi nacionalinių socialinės apsaugos teisės aktų. Vis dėlto šis reikalavimas pranešti nenulemia darbuotojų, kurie yra trečiųjų šalių piliečiai, teisės gyventi šalyje.

52. Pažymiu, kad nesant komandiruotiems trečiųjų šalių darbuotojams suteiktos „išvestinės teisės gyventi šalyje“ ir tuo atveju, kai gyvenimo šalyje trukmė viršija 90 dienų per bet kurį 180 dienų laikotarpį, šie darbuotojai nebeturi teisės gyventi Nyderlanduose pagal KŠSĮ 21 straipsnio 1 dalį. Nyderlandų vyriausybės teigimu, pareiga gauti leidimą gyventi Nyderlanduose po ilgesnio nei 90 dienų laikotarpio per bet kurį 180 dienų laikotarpį nustatyta siekiant užkirsti kelią tokiems darbuotojams neteisėtai gyventi toje valstybėje narėje. Kaip nurodyta Reglamento (ES) 2016/399 6 konstatuojamojoje dalyje [37], „sienų kontrole yra suinteresuota ne tik valstybė narė, prie kurios išorės sienų ji vykdoma, bet ir visos valstybės narės, kurios panaikino vidaus sienų kontrolę. Sienų kontrolė turėtų padėti kovojant su *nelegalia imigracija* bei prekyba žmonėmis ir

[33] Žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimą *Essent Energie Productie* (C-91/13, EU:C:2014:2206, 51–53 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

[34] Žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimą *Essent Energie Productie* (C-91/13, EU:C:2014:2206, 55 punktas).

[35] Žr. šios išvados 42 punktą.

[36] Šiuo klausimu žr. 2004 m. spalio 21 d. Sprendimą *Komisija / Liuksemburgas* (C-445/03, EU:C:2004:655, 43 punktas).

[37] 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Sąjungos kodekso (Šengeno sienų kodeksas) (OL L 77, 2016, p. 1).

neleisti kilti grėsmei valstybių narių vidaus saugumui, viešajai tvarkai, visuomenės sveikatai ir tarptautiniams santykiams“ [38]. Vis dėlto, kaip matyti iš šio reglamento 6 straipsnio 1 dalies, trečiųjų šalių piliečiai gali Šengeno erdvės teritorijoje būti tik ne ilgiau kaip 90 dienų per 180 dienų laikotarpį [39].

53. Be to, taikydamas Sprendimą Nr. 1/80 [40], Teisingumo Teismas nusprendė, kad tikslas užkirsti kelią neteisėtai atvykti į šalį ir neteisėtai gyventi joje yra *privalomasis bendrojo intereso pagrindas* [41]. Laikausi nuomonės, kad ši jurisprudencija pagal analogiją gali būti taikoma pagal darbo sutartį dirbančių darbuotojų, trečiųjų šalių piliečių, komandiravimo teikiant tarpvalstybines paslaugas sričiai, kuri šiuo metu nėra suderinta Sąjungos lygiu [42].

54. Anot Komisijos, leidimo gyventi šalyje išdavimas į valstybę narę komandiruotiems darbuotojams, kurie yra trečiosios valstybės piliečiai, turėtų būti deklaratyvus, o ne tokią teisę suteikiantis veiksmas. Vis dėlto manau, jog, kadangi reglamentuoti šių darbuotojų teisę gyventi šalyje yra valstybių narių kompetencija, atitinkama valstybė narė gali atlikti patikrinimus prieš išduodama tokiems darbuotojams individualius leidimus gyventi šalyje.

55. Iš sprendimo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad, kaip nurodo valstybės sekretorius, leidimo gyventi šalyje gavimo procedūra yra nesudėtinga, nes paslaugų teikėjas jau turi reikiamus dokumentus, o kontrolę sudaro patikrinimas, ar pranešimas buvo pateiktas ir ar egzistuoja leidimas dirbti bei leidimas gyventi kitoje valstybėje narėje ir darbo sutartis. Savo rašytinėse pastabose Nyderlandų vyriausybė teigia, kad trečiosios šalies darbuotojo tapatybė tikrinama siekiant nustatyti, ar darbo sutartyje nurodytas darbuotojas yra tas pats asmuo kaip ir leidimo gyventi prašytojas. Nacionalinės valdžios institucijos taip pat tikrina, ar darbuotojas nekelia grėsmės viešajai tvarkai arba nacionaliniam saugumui.

56. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar tokia kontrolė turi atitikti Sąjungos teisės nustatytas ribas, visų pirma kylančias iš laisvės teikti paslaugas, kuri negali būti paversta iliuzija, o jos įgyvendinimas negali būti paliktas administracijos diskrecijai [43]. Be kita ko, remiantis Teisingumo Teismo suformuota jurisprudencija, viešosios tvarkos pagrindais galima remtis, tik kai kyla reali ir pakankamai rimta grėsmė vienam iš pagrindinių visuomenės interesų, tačiau jais negalima naudotis vien dėl ekonominių tikslų [44].

57. Darydamas prielaidą, kad šios sąlygos tenkinamos, t. y. kad valstybės narės, į kurią komandiruojama, atliekami patikrinimai atitinka proporcingumo principą, manau, kad pagal SESV 56 ir 57 straipsnius nedraudžiama prašyti individualaus leidimo gyventi šalyje kiekvienam darbuotojui, kuris yra trečiosios šalies pilietis, komandiruotas teikti tarpvalstybinės paslaugos, kai ši paslauga teikiama ilgiau nei 90 dienų per bet kurį 180 dienų laikotarpį, ir kad paslaugos teikėjas įvykdė pareigą pranešti.

[38] Kursyvu išskirta mano.

[39] 2020 m. vasario 5 d. Sprendimas *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Jūrininkų darbas Roterdamo uoste)* (C-341/18, EU:C:2020:76, 58 punktas).

[40] 1980 m. rugsėjo 19 d. Sprendimas dėl asociacijos plėtros, kurį priėmė Asociacijos taryba, sukurta susitarimu, įsteigiančiu Europos ekonominės bendrijos ir Turkijos asociaciją. Asociacijos taryba buvo įsteigta susitarimu, įsteigiančiu Europos ekonominės bendrijos ir Turkijos asociaciją, kurį 1963 m. rugsėjo 12 d. Ankaroje pasirašė Turkijos Respublika bei Europos ekonominės bendrijos valstybės narės ir Bendrija ir kuris pastarosios vardu buvo sudarytas, aprobuotas bei patvirtintas 1963 m. gruodžio 23 d. Tarybos sprendimu 64/732/EEB (OL 217, 1964, p. 3685; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 11 t., p. 10).

[41] Žr. 2019 m. spalio 3 d. Sprendimą *A ir kt.* (C-70/18, EU:C:2019:823, 46 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[42] Žr. šios išvados 30 punktą.

[43] Žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimą *Essent Energie Productie* (C-91/13, EU:C:2014:2206, 51–53 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

[44] Pagal analogiją žr. 2023 m. kovo 2 d. Sprendimą *PrivatBank ir kt.* (C-78/21, EU:C:2023:137, 62 punktas).

3. Dėl leidimo gyventi šalyje galiojimo trukmės

58. Iš sprendimo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagal nagrinėjamus Nyderlandų teisės aktus darbuotojui, kuris yra trečiosios valstybės pilietis ir yra komandiruojamas į Nyderlandus, išduoto leidimo gyventi šalyje galiojimo laikotarpis sutampa su leidimo dirbti ir gyventi šalyje, išduoto valstybėje narėje, kurioje įsisteigęs paslaugų teikėjas, galiojimo laikotarpiu ir kad bet kuriuo atveju, neatsižvelgiant į paslaugų teikimo trukmę, tokio leidimo gyventi šalyje galiojimo laikotarpis negali viršyti dvejų metų.

59. Komisija tvirtina, kad maksimalus dvejų metų galiojimo laikotarpis, kuris, kaip rašytinėse pastabose patvirtino Nyderlandų vyriausybė, grindžiamas aplinkybe, jog komandiruotam darbuotojui ir toliau taikomi jo kilmės valstybės socialinės apsaugos teisės aktai, yra neproporcingas ir kad mažiau ribojanti ir tokia pat veiksminga priemonė būtų susieti leidimo gyventi šalyje galiojimo trukmę su komandiruotės trukme, nenustatant maksimalaus galiojimo laikotarpio. Komisija pridūrė, kad tuo atveju, kai komandiruojami darbuotojai, kurie yra trečiosios valstybės piliečiai, leidimo gyventi šalyje galiojimo trukmė taip pat galėtų būti apribota leidimo dirbti ir leidimo gyventi, kuriuos šie darbuotojai turi kilmės valstybėje narėje, galiojimo trukme.

60. Šiuo aspektu primintina, kad pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją sąvoka „paslauga“, kaip ji suprantama pagal SESV, gali apimti labai skirtingo pobūdžio paslaugas, įskaitant paslaugas, kurias valstybėje narėje įsisteigęs ekonominės veiklos vykdytojas teikia dažniau ar rečiau arba daugmaž reguliariai, net ir ilgesnį laikotarpį, vienoje ar keliose kitose valstybėse narėse įsteigtiems asmenims. Jokia SESV nuostata galiausiai nepadeda bendrai nustatyti, kokia paslaugos teikimo kitoje valstybėje narėje trukmė ar dažnumas nebeleidžia to laikyti paslaugų teikimu, kaip jis suprantamas pagal SESV [45].

61. Taigi tarpvalstybinių paslaugų teikimas, kaip jis suprantamas pagal Sąjungos teisę, gali trukti ne vienus metus [46]. Vis dėlto, mano nuomone, reikėtų atskirti patį paslaugų teikimą ir jas teikiančius asmenis, kurie, kaip matyti iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos [47], grįžę į savo kilmės ar gyvenamosios vietos šalį po to, kai baigia komandiruotę, nepretenduoja patekti į valstybės narės, į kurią buvo komandiruoti, darbo rinką. Tam, kad vidaus rinka tinkamai veiktų, svarbu, kad įmonės darbams atlikti įdarbintų kompetentingus asmenis, o tai gali reikšti, kad reikės pasitelkti trečiųjų valstybių piliečius. Vis dėlto tai yra darbuotojų, siunčiamų į kitą valstybę narę atlikti darbų dėl darbdavio įsipareigojimo suteikti paslaugą, „laikinas perkėlimas“ [48].

62. Šiuo klausimu Reglamento (EB) Nr. 883/2004 [49] 12 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad „asmeniui, kuris dirba pagal darbo sutartį valstybėje narėje darbdaviui, kuris joje paprastai vykdo savo veiklą, ir kurį tas darbdavys išsiunčia į kitą valstybę narę dirbti tam darbdaviui, toliau taikomi pirmosios valstybės narės teisės aktai, su sąlyga, kad numatyta tokio darbo trukmė neviršija 24 mėnesių ir jis nesiunčiamas pakeisti kito komandiruoto asmens“.

[45] 2021 m. rugsėjo 2 d. Sprendimas *Institut des Experts en Automobiles* (C-502/20, EU:C:2021:678, 35 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[46] Per posėdį ieškovai pateikė atominės elektrinės statybos pavyzdį.

[47] Žr. šios išvados 48 punktą.

[48] Šiuo klausimu žr. 1990 m. kovo 27 d. Sprendimą *Rush Portuguesa* (C-113/89, EU:C:1990:142, 15 punktas).

[49] 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo (OL L 166, 2004, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 72), iš dalies pakeistas 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 465/2012 (OL L 149, 2012, p. 4).

63. Kaip jau yra nusprendęs Teisingumo Teismas, siekiant, kad vienos valstybės narės teritorijoje įsisteigusi įmonė nebūtų priversta drausti savo darbuotojų, kuriems paprastai taikomi tos valstybės narės socialinės apsaugos srities teisės aktai, pagal kitos valstybės narės, į kurią jie siunčiami atlikti apibrėžtos trukmės darbų, socialinio draudimo sistemą, pagal šią Reglamento Nr. 883/2004 nuostatą įmonei leidžiama ir toliau drausti savo darbuotojus pagal pirmosios valstybės narės socialinio draudimo sistemą [50]. Vadinasi, Sąjungos teisėje atskaitos tašku laikomas dvejų metų laikotarpis, į kurį valstybė narė gali (bet neprivalo) atsižvelgti nustatydama maksimalią leidimo gyventi šalyje trukmę.

64. Kai darbuotojai, kurie yra trečiosios valstybės piliečiai, ilgą laiką teikia paslaugas valstybėje narėje, į kurią yra komandiruoti, arba pradeda teikti kitas paslaugas šioje valstybėje, reikia pripažinti, kad šių darbuotojų komandiravimas nebėra laikinas ir jie įsilieja į tos valstybės narės darbo rinką. Vadinasi, tuo atveju, jei paslaugų teikimo trukmė viršija dvejus metus, atitinkama valstybė narė gali įpareigoti paslaugų teikėją pasitelkti kitus darbuotojus iš Sąjungos arba trečiosios valstybės.

65. Be to, tarpvalstybinio komandiravimo atveju valstybė narė, kurioje įsisteigęs paslaugų teikėjas, turi nustatyti teisės gyventi šalyje, kuria remdamasis darbuotojas, trečiosios šalies pilietis, gali patekti į Sąjungos teritoriją, galiojimo trukmę. Be kita ko, ši valstybė narė turi patikrinti, ar įvykdytos Reglamento 2016/399 6 straipsnyje nustatytos sąlygos. Tik tokiu atveju, kai šis darbuotojas turi teisę gyventi ir dirbti toje valstybėje narėje, jis gali būti teisėtai komandiruojamas į kitą valstybę narę. Vadinasi, valstybė narė, į kurią komandiruojama, turi teisę apriboti iš trečiosios valstybės narės komandiruotam darbuotojui išduoto leidimo gyventi šalyje galiojimo trukmę, kad jis negaliotų ilgiau nei leidimas dirbti ir gyventi valstybėje narėje, kurioje įsisteigusi paslaugas teikianti įmonė. Kaip nurodė Nyderlandų vyriausybė, jei ši trukmė viršijama, valstybė narė, į kurią komandiruojama, nebegali remtis kilmės valstybės narės atlikta kontrole ir turi pati atlikti Reglamento 2016/399 6 straipsnyje numatytus patikrinimus, o tai prieštarauja sąvokai „komandiravimas“.

66. Taigi pagal SESV 56 straipsnį nedraudžiama, kad leidimo gyventi valstybėje narėje, kurioje teikiamos paslaugos, galiojimo laikotarpis atitiktų leidimo gyventi valstybėje narėje, kurioje yra įsisteigęs paslaugų teikėjas, galiojimo laikotarpį ir bet kuriuo atveju truktų dvejus metus.

4. Dėl mokėtinos rinkliavos dydžio

67. Kalbant apie mokėtinos rinkliavos dydį, iš sprendimo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad šis dydis lygus rinkliavos, mokamos už įprastą leidimą įdarbinti trečiosios valstybės pilietį, dydžiui. Ši rinkliava yra penkis kartus didesnė už rinkliavą, mokamą už dokumentą, įrodantį Sąjungos piliečio teisę gyventi šalyje [51].

68. Per posėdį ieškovai tvirtino, kad rinkliavos už leidimo gyventi šalyje išdavimą Nyderlanduose yra labai didelės ir kad jos kliudo naudotis laisve teikti paslaugas.

[50] Žr. 2021 m. birželio 3 d. Sprendimą *TEAM POWER EUROPE* (C-784/19, EU:C:2021:427, 60 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[51] Vis dėlto rašytinėse pastabose Nyderlandų vyriausybė nurodė, kad 2019 m. sausio 1 d. Nyderlandų Karalystė rinkliavos, mokamos už leidimo gyventi šalyje išdavimą, dydį suvienodino su nacionalinės asmens tapatybės kortelės įkainiu ir kad dėl šios priežasties Komisija nutraukė pradėtą pažeidimo nagrinėjimo procedūrą.

69. Šiuo aspektu pažymėtina, kad bendrai pagal Sąjungos teisę nedraudžiamos teisės normos, pagal kurias darbuotojai, kurie yra trečiųjų valstybių piliečiai, arba jų darbdavys privalo sumokėti rinkliavas už jų prašymų išduoti leidimą gyventi šalyje nagrinėjimą. Vis dėlto pagal SESV 56 straipsnį administracinė našta neturi kliudyti teikti paslaugas [52].

70. Kalbant apie pagrindinę bylą, iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad Nyderlanduose dirbančių darbuotojų, kurie yra trečiųjų valstybių piliečiai, grupę lengviausia palyginti su komandiruojamų darbuotojų, kurie yra trečiųjų valstybių piliečiai, grupe. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar rinkliavos, mokėtinos už leidimo gyventi šalyje išdavimą komandiruotam darbuotojui, kuris yra trečiosios valstybės pilietis, dydis yra proporcingas SESV 56 straipsnyje įtvirtintos laisvės teikti paslaugas apribojimas.

71. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, manau, kad pagal SESV 56 ir 57 straipsnius nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos tuo atveju, jei vienoje valstybėje narėje įsisteigęs paslaugų teikėjas komandiruoja į kitą valstybę narę darbuotojus, kurie yra trečiųjų valstybių piliečiai, ilgesniam nei 90 dienų per 180 dienų laikotarpiui, reikalaujama, kad šie darbuotojai turėtų individualų leidimą gyventi antrojoje valstybėje narėje, kuris galiotų tik tiek, kiek galioja pirmojoje valstybėje narėje išduotas leidimas joje gyventi ir dirbti, ir bet kuriuo atveju ne ilgiau kaip dvejus metus ir už kurio išdavimą mokama rinkliava yra lygi rinkliavai, mokamai už trečiosios valstybės piliečiui suteikiamą įprastą leidimą dirbti, jeigu tokiais teisės aktais nenustatomi neproporcingi reikalavimai.

V. Išvada

72. Atsižvelgdamas į išdėstytus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Rechtbank Den Haag zittingsplaats Middelburg* (Hagos apylinkės teismas, posėdžiaujantis Midelburge, Nyderlandai) pateiktus prejudicinius klausimus:

SESV 56 ir 57 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos tuo atveju, jei vienoje valstybėje narėje įsisteigęs paslaugų teikėjas komandiruoja į kitą valstybę narę darbuotojus, kurie yra trečiųjų valstybių piliečiai, ilgesniam nei 90 dienų per 180 dienų laikotarpiui, reikalaujama, kad šie darbuotojai turėtų individualų leidimą gyventi antrojoje valstybėje narėje, kuris galiotų tik tiek, kiek galioja pirmojoje valstybėje narėje išduotas leidimas joje gyventi ir dirbti, ir bet kuriuo atveju ne ilgiau kaip dvejus metus ir už kurio išdavimą mokama rinkliava yra lygi rinkliavai, mokamai už trečiosios valstybės piliečiui suteikiamą įprastą leidimą dirbti, jeigu tokiais teisės aktais nenustatomi neproporcingi reikalavimai.

[52] Šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimą *Essent Energie Productie* (C-91/13, EU:C:2014:2206, 47 punktas).